

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. IV. Eadem. An proximiori possessoris emphyteusis ultimo morientis, renovatio concedi possit & debeat, si adhuc alia extat persona comprehensa in investitura, quæ proindè durare dicatur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

ut in individuo bonorum istius Abbatie firmatur per Rotam dec. 294. par. 2. rec. repetis. dec. 286. par. 3. quod etiam habemus in bonis Abbatie Farfensis, quia licet formula concessionis sit etiam patet & providentia, attamen ob commercii necessitatem, consuetudo induxit esse hereditariam, ac bona redacta esse ad instar allodialium, ut habetur in Farfen. & in Mantuana feudi sub tit. de feudis disc. 10. & 52. & in alia Farfen. hoc tit. disc. 9. & 10.

Idque cum magno, satisque probabili rationis fundamento, quia cum major pars bonorum in regione existenti hujusmodi qualitatis esse soleat, hinc proinde, nimis commercii libertati prejudicatum remaneret, nisi hereditariam qualitatem, ac alienandi libertatem possessores haberent, Unde prodita etiam est consuetudo in hujusmodi locis, Ecclesiam teneri invitam renovare, neque posse pro se retinere, ut juridica dispositio aliis exigeret, ita ut in effectu restrictio concessionum ad certas generationes vel tempora, ut plurimum remaneat solum operativa quoad necessitatem obtinendi renovationes pro solutione laudemiorum, cum de cetero ob presumptionem, quod bona fuerint privatorum, atque ab istis data Ecclesiis in protectionem, injustum esset eorum naturam immutare.

Etque magis premissa procedere dicebam, ac difficultatem augeri, quia bona haec diu non remanserant in ista domo, ita ut intraret illa aequitatis ratio, de qua supra in Forolovien. hoc cod. disc. ac etiam quia Ducissa mater eadem bona per concordiam dimiserat eidem Roveris, unde reversa erant ad primum suum statum, proindeque cessabat favor agnationis, vel aequitativa ratio conservationis bonorum in ea domo, in qua longo tempore steterant.

In dicta vero causa Forolovien. alterius personae existentia subtulit dictarum resolutionum effectum, ut disc. sequenti.

E A D E M

P R O

CATHARINA DE MERLINIS

C U M

OLIMPIA DE MAMIANIS.

Casus decisus per Rotam de Cathedra.

An proximiori possessoris emphyteusis ultimo morientis, renovatio concedi possit & debeatur, si adhuc alia extat persona comprehensa in investitura, quae proinde durare dicatur, subsidiarie vocata. Et aliqua, de praescriptione vel amissione juris petendi renovationem, ac etiam de qualitate emphyteusis, an dicatur nova vel antiqua, Et quis dicatur primus acquirens necne.

S U M M A R I U M.

Facti serie cum decisione.
 Persona vocata per investituram in defectum alterius succedit quamvis non haberet pro-

- ximitatem cum ultimo deficiente.
- 3 Non intrat renovatio, ubi investitura non est finita, sed durat.
  - 4 Si emphyteusis legitime transferatur de uno in alium, tunc renovatio regulanda est ex proximitate huius secundi.
  - 5 In emphyteusis ex pacto non potest emphyteuta qui non sit primus acquirens praedicare proximiori vocato, vel petenti renovationem.
  - 6 Obtinens ex transactione dicitur obtinere jure antiquo & proprio.
  - 7 Renovatus non dicitur novus emphyteuta, neque primus acquirens.
  - 8 Ubi concessio facta est pro una tantum femina, si plures extant, debetur antiquiori.
  - 9 Non petenti renovationem statuto tempore, cadit a jure suo.
  - 10 Declaratur quando emphyteusis est temporalis, atque tempus est gratia terminanda concessionis, secus si est ulterius duratura, & renovatio fit ad alium effectum.
  - 11 Ius petendi renovationem quantum duret.
  - 12 Adversus longissimam praescriptionem datur restitutio in integrum ex capite ignorantia.
  - 13 Non valenti agere non currit praescriptio.
  - 14 An nepos ex filio praedefuncto investito veniat sub nomine filiorum primi gradus.

D I S C. IV.

Etenta facti serie, de qua in precedenti, cum inanes evassent labores in articulo concursus amitarum cum matre, atque adeo res progressa esset, quod licet deberet, probabiliter tamen non posset sperari recessus a decisis, dictae vero quaestiones occasione accuratius revisa esset investitura, de anno 1620. per transactionem jure innovationis concessa Joanni de linea, in quam usque ab anno 1565. haec domus ingressa erat, quod scilicet concessa esset pro se ac filii masculis, & si ipsi non habuerit pro una filia femina, quodque defectis omnibus masculis, praesertim dicto Joanne absque filiis masculis primi gradus, adhuc viveret Catharina ejus filia; Hinc proinde comperto, quod investitura adhuc duraret, ac successivè non intraret dicta quaestio renovationis, curatum fuit praefatam Catharinam admitti ad causam, atque dato dubio coram eodem Bourlemont, An constaret de eius jure & interesse, sub die 5. Junii 1668. affirmativa prodit resolutio, quoniam stante praemorientia Barbatianii filii dicti Joannis, verficata erat conditio vocationis unius filiae feminae, quamvis admitteretur illam per vulgarem conceptam esse, Et consequenter cum investitura adhuc duraret, atque adesset persona in illa comprehensa, ista admittenda erat jure successione seu vocationis, quamvis non concurreret proximitas ultimi morientis ex illo genere, in cujus defectum illa vocata est, ut in specie habetur apud Gabriel. conf. 85. numer. 12. & sequen. lib. 2. Mantuc. de tacit. lib. 22. tit. 18. num. 29. Rosenhal. de feud. cap. 7. quest. 41. num. 34. & quest. 42. num. 1. Fulgin. de emphyteusis tit. de success. quest. 11. Rota dec. 227. num. 1. & 16. par. 7. rec. Romana emphyteusis 18. Februarii 1656. Priolo; Renovatio enim, ut in precedenti habetur, est quoddam subsidiarium remedium, per quod tacite seu fide prior investitura jam expirata durare, seu continuare dicitur, & consequenter dari

B 4

dari

dari non potest fictio, ubi adhuc durat veritas, neque subsidiaria suppletio ejus, quod adhuc durat.

Scribentes in contrarium, plura deducebant objecta, Primò autem & principaliter, quod prefatus Joannes Catharinæ pater de anno 1620. ut supra innovatus, paulò post suum emphyteuticum cesserat Marcello, qui novam investituram acceperat, de annis 1622. & 1630. & consequenter quoad eisdem investituræ durationem ac respectivè renovationem, attendenda erat linea ultimo investiti, cum præcedens linea cedentis seu alienantis ita effecta dicatur extranea, *Beninten. decis. 87. Gregor. & Add. decis. 348. num. 2. & caseri de quibus decis. 230. num. 16. & per totum par. 11. rec.* & conferunt firmata *decis. 182. par. 6. rec.* de attendenda secunda linea, non autem prima, utpote post alienationem effecta extranea.

Scribens pro Catharina, dicebam hoc motivum esse considerabile, quando prefatus Joannes effectus talis, quod validè in præjudicium ejus filiorum, prefatum jus emphyteuticum alienare, ac in totum, à se, ejusque linea abdicare, & in extraneam lineam transferre potuisset, quia nempe esset primus acquirens titulo oneroso, cui etiam in emphyteusi ex pacto & providentia hujusmodi facultas conceditur, Quòd in hac facti specie nullatenus verificabatur, quoniam quicquid sit, an summa soluta de anno 1620. ob innovationem ex transactione obtentam esset talis, quod faceret acquirentem ex causa onerosa, cujus etiam contrarium verius videbatur, quoniam, vel nihil solutum erat, vel solutio potius percutiebat admissionem aliorum extraneorum; Adhuc tamen cessabat alterum requisitum, quod dici posset novus acquirens, Tum quia generaliter obtinens renovationem de necessitate debita juxta æquitatem derivatam à l. i. ff. de aqua quotidiana & asiva, obtinere dicitur jure antiquo magis quam novo, tanquam per speciem continuationis antiquæ investituræ, ideoque in emphyteusi ex pacto per prædecessorem præjudicari non potest successori venienti jure sanguinis, ut cæteris deducis plenè habetur *decis. 176. num. 5. cum sequen. & numer. 37. cum sequen. par. 5. rec. in Bonon. bonorum emphyteuticorum 10. Junii 1648. & 11. Decembris 1662. coram Verospio, & in aliis*; Tum etiam quia renovatio sequuta non est ex Domini directi voluntate & gratificatione, quia nempe potuisset aliàs pro se retinere, sed sequuta est ex necessitate cum titulo transactionis, magis super remissione fructuum seu pensionum lite pendente perceptarum, & ab ipso Domino restituendarum, quàm super jure innovationis tanquam per investituram adhuc durantem ad favorem dicti Joannis, & Joannis Baptistæ ejus fratris jam canonizato per Romanam in ista Forolivien. 4. Decembris 1618. coram Remboldo, & 15. Martii 1620. coram Pirovano, quarum secunda est impressa *dec. 192. par. 4. rec. tom. 2.* Ideoque intrat recepta & quotidiana conclusio, de qua *Bart. Castrenf. las. & caseri in leg. pro fundo Cod. de transact.* quod obtinens aliquid in vim transactionis, obtinere non dicitur jure novo ab altero contrahente, sed jure proprio & antiquo, ita per transactionem tanquam speciem rei judicata confirmato, atque à dubio litis eventu certificato, & consequenter clarius intrat conclusio, de qua *dicta decis. 176. par. 5. rec. & in aliis*, quod renovatio non importat jus novum, sed antiquum, neque renovatus dici potest primus acquirens, unde propterea istud objectum verè nullam habebat substantiam.

Secundò objiciebatur de non legitimatone personæ ætrici, quoniam cum investitura, non ex tantibus masculis, concepta esset pro una tantum fœmina, cessante declaratione Domini, vel primi acquirentis, debita dicitur antiquiori seu majori natu *Gratian. discept. 30. num. 12. Cyriac. controu. 56. num. 7. Gabr. cons. 85. num. 6. & 7. lib. 2. & cæteri apud Cirocch. discept. 80. num. 55.* ac habetur etiam in *Civitanus Castelli hoc eodem tit. disc. 9.* sed hoc erat levissimum objectum quolibet discursu indignum, cum alia non adesset filia fœmina, quæ concurreret, quo casu inter plures concurrentes, volenti obtinere ratione qualitatis, incumbit onus eam probare, tanquam suæ actionis, seu intentionis fundamentum, secus autem nemine concurrente, cum tunc pluralitas non præsumatur, ut advertitur in hujus causæ decisione, ubi aliq̄z desuper deducuntur auctoritates in principio ad eò claro non desiderandæ.

Tertiò objiciebatur de expiratione ejusdemque juris Catharinæ ætrici, ex eo quod dicta investitura innovata de anno 1620. cujus jure ipsa veniebat, contineret conditionem renovationis de 29. in 29. annos, & consequenter per innovationem statuto tempore non obtentam, quodcumque jus evanuerat; Sed pariter, inspecta etiam veritate, erat leve objectum, quoniam quicquid sit de caducitate ob renovationem in tempore non petitam, quoties tempus est limitatum pro investituræ terminatione, ex *deductis per Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 23. num. 15. Greg. dec. 348. decis. 215. num. 1. & 2. par. 1. rec. Bonon. bonorum emphyteuticorum 30. Aprilis 1949. Celsi inter suas decis. 62. num. 5. & in aliis.*

Difficultas cessabat in radice, quoniam juxta distinctionem, de qua in *Bonon. bonorum de Campegiis hoc eodem tit. disc. 53. Greg. & Adden. dicta decis. 348. in fine decis. 438. par. 1. rec. Duran. dec. 402. num. 7. 243. num. 8. par. 10. rec. ead. dec. Celsi in fin. & in aliis*, id procedit, quando tempus adjectum est gratia terminandæ concessionis, quæ proinde in substantia sit ad tempus determinatum, secus autem ubi esset perpetua, sive ad certas generationes, cum obligatione petendi renovationem singulis quibuscumque temporibus, quoniam tunc hæc renovatio non importat suscitationem seu fictam continuationem investituræ, sed solum illa durante quamdam Domini cautelam ad meliorem domini probationem, sive ob utilitatem emolumentorum, quæ pro hujusmodi renovationibus solvi solent, & in quibus magis, quàm in canonibus seu annuis præstationibus, Ecclesiarum utilitas consistere solet, ut latius in *dicta Bonon. de Campegiis disc. 53.*

Demum objiciebatur de præscriptione juris petendi renovationem, stante lapsu annorum 40. & ultrà, quod hæc bona in diversam lineam transierant, sed pariter hoc objectum nullius ponderis erat, quoniam ultrà quod hoc jus petendi renovationem, quoties à Domino alteri facta est concessio, non restringitur ad annum & diem, sed durat spatio annorum 30. ut *decis. 46. num. 36. & dec. 143. par. 10. rec.* Adhuc difficultas cessabat ex facto, dum ætrix non veniebat jure renovationis investituræ finitæ ob æquitatem derivatam à d. l. i. ff. de aqua quotidiana & asiva, sed veniebat jure vocationis ex investitura adhuc durante, ad quem effectum, sive Dominus concessisset alteri, sive non, requiritur longissima præscriptio, cujus praxis nunquam vel nimium rarè in foro cernitur, quoniam ex hodie in foro

foro recepta opinione etiam adversus præscriptionem longissimi temporis 30. vel 40. annorum datur restitutio in integrum ratione justæ ignorantie ex clausula generali, si qua mihi, ex copiose collectis
 12 per *Adden. ad dec. 3. p. 3. rec.* ubi etiam dictum longissimum tempus effluxisset sub ætate majori, subducta ætate pupillari & minori non computanda; Et clarius in hac facti specie ob non apertam actionem, seu vocationem, nisi de recenti, cum Joannes Catharina pater vixisset usque ad annum 1653. usque ad quod tempus ipsa nullam habebat actionem, cum
 13 suæ vocationis casus adhuc non venisset, unde propterea intrat vulgaris regula *textus in l. finali Cod. de annali præscript.* quod non valenti agere non currit præscriptio.

E V G V B I N A

S E U

FANEN. RENOVATIONIS

P R O

ABBATE ET MONASTERIO SANCTI PATERNIANI FANEN.

C U M

DOMINICO BALLEONO.

Casus decisus per Rotam pro Dominico.

An pro renovatione de necessitate concedenda per Ecclesias in aliquibus diocesis Status Urbini augeri possit laudemium, Et ad quam rationem istud debeatur.

S U M M A R I U M.

1 **D**e indulto Urb. VIII. concessio in Statu Urbini super necessaria renovatione, & de ejus ratione.

- 2 Casus controversia.
- 3 Ubi renovatio debetur, intelligitur cum eisdem conditionibus ab alio oblatis.
- 4 Resolutio Rotæ super quantitate laudemii solvendi.
- 5 Distinguntur species laudemiorum.
- 6 De ratione resolutionis, quæ magis probabilis videtur.
- 7 Declaratur conclusio, de qua num. 3.

D I S C. V.

1 **C**onsiderans Urbanus VIII. ratione, sæpi hoc titulo, & in altero de feudis deductam, quod bona emphyteutica per Ecclesias concedi solita, præsertim in Lombardia, Emilia, Statu Urbini, & aliquibus aliis Italiæ provinciis, attentæ eorum natura erant de dominio privatorum, atque ab istis voluntariè data Ecclesiis pro quadam protectione, seu securitate à confiscationibus, aliisque infortuniis, quæ retroactis bellicosis sæculis frequenter practicabantur, ita tamen quod eisdem privatis, sub quadam modica recognitione concederentur, atque expertus in discretas Juristarum propositiones, ut renovatio, expirata concessione, concedi debeat ultimi deficientis proximioribus, quatenus tamen Ecclesia nolit pro se retinere, unde propterea Ecclesiarum Prælati & Rectores, majoris redditus studio,

dictam propositionem frequenter praticare studentes, paulatim locorum habitatores ferè omnibus bonis spoliarent, ita ut commercium exulare cogeretur, ut constat ex decisionibus editis in *causa Ferosempronien. coram Roias inter suas decis. 96. 132. & 151.*

Idcirco de justitiæ, ac æquitatis summa ratione, sequendo vestigia prædecessorum, præsertim Bonifacii in Lombardia, hoc idem de anno 1642. concessit pluribus dicti Status Urbini diocesis, præsertim Eugubina, ut scilicet expirata concessione, factoque casu devolutionis bonorum emphyteuticorum, Ecclesiæ non possint pro se ea retinere, sed de necessitate deberent aliis concedere, proximioribus scilicet vel hæredibus ultimi morientis, quatenus adsint juxta æquitatem originaliter attributam *glos. & Bart. in leg. 1. ff. de aqua quotidiana, & estiva*, à natura emphyteutis regulandam, & in istorum defectum aliis sibi benè viis pro consueto canone, qui moderatè augeri possit, ita tamen, quod non excedat fructuum quinquagesimam, nisi de præterito solitum esset in majori quantitate præstari, solutoque laudemio de jure seu consuetudine aut conventionem debito, ut liquet ex dicto motu proprio impresso post *decis. 7. apud Patell. in expedit. seu decis. Urbini.*

Cum autem de anno 1645. per obitum Catharinæ de Bellincominibus absque prole, scripto hæredis de Dominico Balleono viro, devoluta essent quedam bona emphyteutica ad Monasterium Sancti Paterniani Fanen, atque stante necessitate ex dicta Urbani Constitutione aliis concedendi, Monasterium illa concessisset Mariotto de Mariottis, Monasterii Advocato ad tertiam generationem pro consueto canone, cum solutione laudemii in summa scutorum 500. Post aliquos annos insurrexit præfatus Dominicus, Catharinæ ultimæ morientis hæres, prætendens sibi dictam renovationem debitam esse, pro ut introducta lite in Rota pro eo in exclusionem Mariotti resolutum fuit sub die 20. Aprilis 1654. coram Celfo, ut liquet ex decisione desuper extensa impressa apud Patell. *decis. 6. & inter illas ejusdem Celfi, dec. 192.* quæ in hoc puncto necessariæ renovationis, in sequentibus controversiis, tanquam magistralis circumferri solita est.

Sopita dicta controversia, exorta est altera inter dictum Balleonum in renovatione ut supra antelatum, & ipsum Monasterium super quantitate laudemii, assumptaque disputatione coram eodem Celfo, pro quanto laudemio renovatio facienda sit; Ex parte Monasterii, Ego & cæteri scribentes dicebamus, dictum Urbani indultum, de duobus tantum præceptivè disponere, de necessaria scilicet renovatione concedenda proximioribus, vel hæredibus ultimi deficientis, & in istorum defectum aliis, ita ut Ecclesia nec pro se retinere, nec aliis gratificari valeat, & de canone non augendo ultra quinquagesimam, super laudemio autem nihil disponere, sed tantum loqui relativè ad juris dispositionem vel consuetudinem, seu conventionem; Unde cum de jure nullibi cautum habeatur quantum hoc laudemium esse debeat, neque ex altera parte doceretur de consuetudine taxam aliquam inducente; Hinc proinde remanebat casus conventionis à dicto motu proprio expressè præservatus, cum nihilominus sufficeret illum esse omisum, ut cessante legis dispositione intret conventio inita cum Mariotto, juxta quam solutio facienda erat.

Quia obligatio Domini de renovando, intelligitur cum eisdem legibus & conditionibus, cum quibus